

Kiek ins nao bove

Jef Bartelet, VMG 27-06-2012

Maastricht,
dé chronogrammenstad van Nederland

Chronogram. Een wat?

Een chronogram, ook wel jaarschrift of tijdvers genoemd, is wat de naam zegt. Een schrift, vers of tekst waarmee ons iets verteld wordt én waar tevens een jaar of tijd, dus een jaartal in verborgen zit:

een geheime boodschap in 'letters' en 'cijfers'.

Zou toch simpel moeten zijn voor wie lezen kan, maar de moeilijkheid is, dat voor die tekst meestal Latijn werd gebruikt en je ook nog moet weten hoe je met Romeinse cijfers dat jaartal bij elkaar kunt sprokkelen.

Niet verwonderlijk dus dat het kunnen begrijpen van wat er in een chronogram aan informatie in woord en tijd geboden wordt niet voor iedereen is weggelegd. Voor veel mensen herbergt een chronogram dan ook een geheime boodschap, die zonder uitleg verder verborgen blijft.

Als het al zo moeilijk te begrijpen is, snap je eigenlijk niet waarom chronogrammen nog zoveel werden toegepast. Maastricht was wat dat betreft een kampioen op dat gebied. Nergens in Nederland vind je zoveel chronogrammen op gevelstenen dan hier. De reden daarvan zal wel de gerenommeerde en bloeiende Latijnse school zijn geweest waar het maken van chronogrammen werd onderwezen en tot kunst verheven was.

Makers van chronogrammen zullen er dus in het 17-18^e eeuwse Maastricht genoeg geweest zijn en gaandeweg werd het toepassen van jaarschriften een modeverschijnsel waar vanuit een klassieke achtergrond graag gebruik van werd gemaakt om zich te onderscheiden van het gewone volk, dat trouwens niet achterbleef, al was het maar om met zo iets op hun gevelsteen indruk te kunnen maken. Ook al was die tekst voor hen zelf in feite acadabra.

het VrIJthof en De VogeLstrUYs,
het WaterpoortkWartIer InCLUIs
eCht In MaastrICht
VoeL Je Je thUIs

Het bovenstaande moderne chronogram is samengesteld door Bernard Grothues.

Niet in het Latijn, maar 'gewoon' in het Nederlands waardoor de betekenis van de 'letters' voor iedereen wel duidelijk zal zijn.

Het vinden van het verborgen jaartal vraagt wel enig rekenwerk, want de extra groot geschreven (Romeinse) 'cijfers' moeten bij elkaar opgeteld worden:

V+I+J+D+V+L+U+Y+W+W+I+I+C+L+U+I+C+I+M+I+C+V+L+J+J+U+I

De volgorde is daarbij niet van belang, maar het is wel handig voor het optelwerk dezelfde cijfers bij elkaar te zetten:

M+D+C+C+C+L+L+L+W+W+U+U+U+V+V+V+I+I+I+I+I+I+I+J+J+J+Y

soort	waarde	aantal	totaal
M	1000	1	1000
D	500	1	500
C	100	3	300
L	50	3	150
X	10	0	0
U of V (W=2xV)	5	10	50
I of J (Y of IJ=2xI)	1	12	+ 12
en het verborgen jaar is dus			2012

Nieuw !

'Chronogrammen in Maastricht'

Maastricht mag je vanwege het groot aantal chronogrammen aan de openbare weg (zo'n 50 stuks) en zijn rijke chronogrammenverleden dé chronogrammenstad van Nederland noemen.

Bernard Grothues, bekend maker van moderne chronogrammen en Jef Bartelet als Maastrichtse gevelstenenkenner hebben oude en moderne Maastrichtse jaarschriften verzameld en met de nodige foto's, uitleg en achtergrondinformatie opgenomen in hun nieuwe boek 'Chronogrammen in Maastricht'.

166 pagina's met Maastrichtse chronogrammen van toen en nu, aangevuld met een kijkje in het gebruik en toepassing van het chronogram in het verleden én ook nog speciaal voor dit boek samengestelde moderne jaarschriften die Maastrichtse gebouwen, gebeurtenissen en personen als onderwerp hebben.

Bekijk een aantal pagina's uit het boek

www.maastrichtsegevelstenen.nl/rubriek/voorbeeld.pdf

Er volgt nog een nieuwsmelding over wanneer en hoe het boek te verkrijgen zal zijn.

Presentatie van het eerste exemplaar

26 september 2012, 16.00 uur.

(op de dag en plek van het Famillement tijdens het Internationale Heraldiekcongres, waarover binnenkort meer)

**Regionaal Historisch Centrum Limburg
Sint Pieterstraat 7**

U bent van harte welkom !

